

ANGELČEK

Priloga „Vrteu“.

Štev. 3. Ljubljana, 1. marca 1912. XX. tečaj.

Zvečer.

5. Ave Marija!

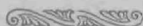
Trepeče v polmraku narava,
še dije večerni pozdrav:
„Kraljica neba, bodi zdrava!
Pozdravljena, cvetka nižav!“

„Pozdravljena, naša Kraljica!“
na tisoče src govori,
Pozdravljena, mila Devica!
po Tebi srce koprni.

Če dviga vihar se, Kraljica,
nakloni mi svojo pomoč;
usliši me, o pomočnica,
Ti čuvaj me vedno, posebej to noč.

Ko zvene cvet mojega maja,
ko zemljo zapustil bom jaz,
naj vidim kras Tvojega raja,
Kraljica, Tvoj mili obraz!

Jožef Zatoški.

Srečni ljudje.

v

6. Prvi samotarci in menihi.

Eim popolnejši je kdo, tem bolj je lahko vesel in srečen. Zato nam sporoča zgodovina, da so zlasti sveti redovniki uživali v tihi samoti toliko srčno zadovoljnost in srečo, kakor si je posvetnjaki niti misliti in predstavljati ne morejo.

To se nam sporoča že o prvih samotarcih, ko se še ni bilo razvilo pravo redovniško življenje. Rufin n. pr. piše o njih: »Bili so vedno veseli in tako polni duhovne radosti, kakršno sicer občuti le malo ljudi na zemlji. Nobeden izmed njih ni bil žalosten, in če se je kdaj kateri kazal kaj žalostnega, ga je takoj vprašal sveti opat Apolonij, zakaj da ni vesel. Ta opat je večkrat rekel menihom, da človek, ki ima svoje zveličanje v Bogu in svoje upanje v nebesih, ne sme biti žalosten. Pagani imajo vzrok žalovati, Judje jokati in vzdihovati in grešniki tugovati; pravični nasprotno pa naj se veselé in radujejo. Sv. Apolonij sam je razodeval veselost v toliki meri, da so ga tujci spoznali na njegovem jasnem in radostnem obličju.

Sv. Anton puščavnik se je trudil na ta način doseči višek svetosti, da je posnemal druge puščavnike, vsakega v oni čednosti, v kateri se je posebno odlikoval. Tako je dosegel svetost vseh. In cerkveni učenik, sv. Atanazij, ki je popisal njegovo življenje, ga še posebno hvali radi tega, ker je bil izredno vesel in dobre volje, tako da so ga tujci, ki so prihajali, spoznali izmed vseh drugih menihov, zakaj lesketajoča se jasnost njegovega obličja ga je izdala, da ga ni bilo mogoče zamenjati. — Sv. Pahomij, ki je pozidal prvi samostan na svetu za skupno bivanje redovnikov, je sicer živel silno ostro in izpokorno, pa je bil vedno jasnega in veselega lica. — O nekem puščavniku beremo, da je še potlej, ko so mislili bratje, da je že mrtev, še enkrat usta odprl in se še trikrat prav veselo zasmeljal v sladki zavesti, da je lepo dovršil svojo nalogo na zemlji.

7. Sokrat.

Tudi zgodovina paganskih narodov nam priča, da so bili najsrečnejši oni, kateri so se najbolj trudili za pametno življenje. Imenovali so se modrijani ali filozofi. Niso imeli še takega spoznanja in takih pomočkov, kakor jih imamo mi katoliški kristjani; delali so, kakor jim je kazala luč razuma in kar jim je velel glas vesti. Pa pokazali so nam, koliko sreče si že lahko človek pridobi, ako tako živi, kakor ga uči že človeška narava.

Eden najimenitnejših paganskih modrijanov je bil Sokrat. Učil je z zgledom in besedo zlasti mlade ljudi, kako naj živé, če hočejo biti dobri in srečni.

Že v svoji vojaški dobi se je izkazal vrlega moža. Bil je hraber in pogumen ter je stanovitno in lahko prenašal vse nadloge in težave. Bil je potrpežljiv, zmeren in tako utrjenega života, da je poleti in pozimi nosil isto obleko. Ko so se njegovi tovariši ob hudem mrazu zavijali v plašče ter si niso upali iz šotor, je Sokrat v svoji navadni obleki bos hodil po ledu. Mehkužni in razvajeni meščani se mu niso mogli načuditi.

Navedem naj le nekoliko njegovih modrih naukov in navodil.

Sokrat je učil: Bog ničesar ne potrebuje; a kdor med ljudmi najmanj potrebuje, je Bogu najbolj podoben. Nekega dne mu je tožil imeniten meščan, kako da se v Atenah drago živi ter mu začel naštevati, po čem je škrlat, po čem dobro vino in druge dragocene stvari. Sokrat ga pelje v razne prodajalne in poprašuje, po čem je moka in druga navadna živila; a vse je bilo poceni. Zdaj gre z njim k prodajalcu obleke in vpraša, po čem je sukno; in tudi to ni bilo drago. »Vidiš,« reče Sokrat, »da se tudi v Atenah lahko živi prav dober kup.«

Neki drug Atenčan, ki je ravno peš prišel z dežele, je tožil Sokratu, kako da je strašno truden od pota. Modrijan ga nato vpraša: »Ali te je suznjik dohajal?« — »Dohajal!« — »Ali je kaj nosil?« — »Nosil je težko culico.« — »No, je pač tudi zelo tru-

den?« — »O ne, prav nič; poslal sem ga takoj z nekim naročilom iz mesta.« — »Vidiš,« reče Sokrat, »ti si bogat in svoboden, ali slab in razvajen; tvoj hlapec je sužen siromak, pa je tudi zdrav in močan. Kaj misliš, kateri izmed vaju je srečnejši?«

Dasi je Sokrat živel jako preprosto, je bil vendar vedno vesel in dobre volje. Nobena reč ga ni mogla vznemiriti. Nekega dne mu je dal hudoben in togoten človek zaušnico. Sokrata to ni kar nič razjezilo, marveč nasmejal se je ter rekel: »Pač bi bilo dobro, ko bi mogel človek naprej vedeti, kdaj mu je treba nositi čelado.«

Ko so mu pravili, da ga je nekdo grdo obrekoval, je rekel mirno: »Naj me le tepe, kadar me ni zraven!« — Ob drugi priložnosti je Sokrat prav vljudno pozdravil odličnega meščana, ki mu pa ni odzdravil, marveč kar oholo šel dalje svojo pot. Mladi Sokratovi prijatelji so bili zelo nejevoljni radi tega, on pa jih zavrne: »Se vendar ne boste jezili, če srečam človeka, ki je grši nego jaz. Zakaj se torej togotite, da le-ta ni tako vljuden kakor jaz?«

Največ pa je moral ta modrijan potrpeti doma; zakaj njegova žena Ksantipa je bila jako čmerna in togotna ženska. Nekega dne je bila zopet jako huda ter je prav pošteno ozmerjala svojega moža. Sokrat je mirno poslušal nekaj časa; ko mu je bilo nazadnje le preveč, vstane ter gre z doma. To je pa hudo ženo še bolj razkačilo. V jezi zgrabi vrč vode, leti k oknu in polije potrpežljivega soproga. Le-ta se dobrovoljno nasmehne ter reče: »No, seveda, tako grmenje nikoli ne mine brez plohe.«

Vprašali so ga, kako bi si človek mogel vedno ohraniti dobro ime; odgovori jim: »Če je človek tudi res tak, kakršen bi bil rad.«

Ko so se vpričo Sokrata pogovarjali o sreči in je nekdo rekel, da je pač srečen tisti, ki ima vsega, kar si požel, ga je zavrnil modrijan: »Mnogo srečnejši je tisti, ki ne želi ničesar.«

Kot najboljši pripomoček je onim, ki si hočejo pridobiti čednost in srečo, Sokrat priporočal: naj si vsakdo prizadeva spoznati samega sebe!

8. Nikar se ne smili sam sebi!

Preprost pastir Janez je pripovedoval to-le:

»Ne vem že, kdo mi je rekel nekega dne: Janez, kajne, ti si pravi revež? — To je res. — Ko bi obolel, bi bil brez pomoči s svojo ženo in z otroki. — To je res. — In čutil sem se nemirnega ves dan.

Zvečer ob angelovem češčenju sem začel pametneje misliti in sem rekel samsebi: Janez, glej, že nad trideset let si na svetu; nikoli nisi imel nič in vendar si živel; vsak dan si imel svojo hrano, vsako noč svoj počitek. Kar zadeva trpljenje, ti ga Gospod ni nikoli poslal več kot tvojo mero; kar zadeva pripomočke, ti za potrebo ni nikoli manjkalo... Kdo ti je dal vse to? — Bog!

Janez, nikar ne bodi več nehvaležen in odganjaj nemir; kaj bi te pač moglo premotiti, da bi mislil: kadar boš star in boš imel več potreb, se ti bo zaprla roka, iz katere si toliko prejel?

Opravi sem svojo molitev, in bilo je končano za vselej!«

Paillettes d'or.

Pesem veselega dečka.

Vedno bom vesel,
pesmice bom pel,
prav do skrajnih dni —
to srce veli.
In slovenski dom
ljubil bom.

Dokler sem še mlad,
pevam pesmi rad;
če sem siromak,
pa sem poštenjak:
čiste so želje
in srcé.

Ko bo smrt prišla,
neha pesmica!
V grobu bo moj dom,
tam počival bom,
sladko, mirno spal —
k petju vstal!

Franjo Lovšin.

Sirotica Anica.

Bilo je v kraju, kjer so visoke gore, ki krijejo v svojem osrčju neizmerne zaklade črnega premoğa. In česa ne najde človeško oko in ne doseže njegova roka?

Prišli so imenitni gospodje resnih obrazov, se pomenili nekaj z lastniki in gospodarji onih visokih gorâ in odšli kdovê kam.

Čez nekaj dni pa so prišli zidarji, tesarji in razni drugi delavci, in tisoč rok se je gibalo dokaj dni, tednov in mesecev. In rastla so ogromna tovarniška poslopja, in dimniki so se dvigali više in više. Pa tudi stanovanjska poslopja sivkaste vnanjosti so bila kmalu dogotovljena. Bila so namenjena uradništvu in delavcem.

In prišli so zopet tisti imenitni in resni gospodje, in prihajali so čvrsti delavci od vseh strani. Liki mravljîšče je naenkrat postal oni kraj, bogatejši za dokaj stotin ljudi, gosposkih in delavskih.

Prihajali so delavci od vseh strani, iz tužne Koroške, iz zelene Štajerske, iz skalnate Istre in iz lepe Kranjske: delavci fantje in že moške z družinami na delo v tvornice tega kraja, ki se je imenoval Globoka dolina.

Med možmi z družinami je bil tudi Šimen Gorenjec s svojo ženo Marijo in devetletno hčerko Anico. Cela ta družinska trojica je bila doma na Dolenjskem.

Pridna je bila ta Anica v šoli in doma.

V šolo je hodila že drugo leto in lepo je že znala čitati in pisati, računati in risati.

Saj je mami doma že čitala lepe povesti iz »Angelčka« in je že učeno pisala mesto svojega očeta svojemu dobremu stričku Antonu tjaĝor na cesarski Dunaj. Na koncu tega pisma pa je vedno pristavila ponosne besede: »Te vrstice je napisala Anica Gorenjec.«

Vi bi le gledali, s kako ponosno radostjo je zrla Anica zlasti na te zadnje besede!

In kako je bila v računanju izurjena. Vse je izračunala: koliko prinese papa ta teden denarja

domov; koliko oni teden, ko je delal nekaj ur več. Natanko je povedala svoji mamici, koliko bode lahko shranila za slabše čase.

O, in risati je znala naša Anica izborna, da, naravnost krasno! Saj jo je pa risanje tudi najbolj veselilo in zanimalo.

Vse, kar je videla, je naslikala.

Če je videla one resne gospode v popolnoma črni obleki, jih je narisala z malo svojo ročico tako natanko, da se je čudil njeni nadarjenosti celo tvorniški ravnatelj sam.

In če je šla spomladi mimo zelenega vrta, kjer so cvetele košate jablane, dišeče hruške in dehteče črešnje, je posnela mala Anica tako natanko to raznobojno cvetje, da si mislil, da vidiš v resnici pravcati vrt. Saj še čebelic, ki so letale s cveta na cvet, ni pozabila.

Vse je Anica rada risala, vse to je veselilo mlado dušo; samo tistih groznih težkih gorâ, v kojih globokih rovih je kopal toliko ljubljeni papa, ni marala risati, dasi ji je papa večkrat pravil o njih.

In tudi mimo teh ogromnih skladov, med katerimi je tvegajl vsak dan svoje življenje njen papa, ni hotela nikdar hoditi.

Joj, gorje, ako bi se ti velikanski skladi zrušili nanj, na ljubega in dragega očeta! Ne, ne — to se ne sme zgoditi!

Kdo bo pa potem vsak večer pripovedoval Anici o tako lepih stvareh, kakor so angelci v nebesih, kako vse je tam lepo! In kdor je priden in pobožen, pa pride v ta kraj večne sreče! Tako ji je pravil dobri papa.

»In papa moj pridejo tja gotovo in draga mamica tudi, mene pa seveda vzamejo mama in papa s seboj tja gor, kjer se vse blesketa zlatá,« si je mislila pridna Anica.

In zato ni šla nikdar mimo onih votlin, v katerih je bilo sto in sto človeških življenj v nevarnosti, in zato tudi ni risala tistih groznih gorâ.

Huda je bila mala Anica na tiste težke skalnate sklade, in je to tudi povedala svoji dragi mamici.

Naš Janko.

»Nič ne bodi huda, Anica! Le moli vsak večer za papá, da se srečno vrne k nama domov,« je počevala Marija, Gorenjčeva žena, svojo hčerko Anico.

In ker je bila Anica zelo pridno in poslušno dete, je poizkusila, da bi ne bila več huda na one strašne pečine, in jih je naposled le hotela narisati.

»Ne morem, mamica, narisati onih gorâ, ker sem huda nanje; a za očeta molim vsak večer. Prav lepo prosim Bogca, da dá zdravje papanu, in da bi se vedno srečno vrnili k nama. Veste, mamica, pa tudi vas ne pozabim v molitvi,« je razlagala Anica svoji mamici.

Oba, oče in mati, sta pristrčno ljubila to svojo edinko, in vse jo je ljubilo. Kjer je bila in koder je hodila, vse ji je izkazovalo svojo naklonjenost in ljubezen. Če je bila v šoli, če je šla v prodajalno kupovat za mamó, ali če jo je srečal taalioni na cesti — vsakdo je hotel zreti v njene nebeškolepe in nedolžne oči.

Da, tako je bilo lepo, ljubeznivo, pridno in poslušno to dete, da so ji nadeli častno ime »naš mali angelček«.

Pa nesreča nikjer in nikdar ne počiva.

V podzemeljskih rovih se je zgodila nesreča. Pod-sulo se je, ubitih je bilo nekaj ljudi in nekaj jih je bilo težko ranjenih. Ta glas se je hitro raznesel po tistem kraju.

In tedaj bi bili vi videli »našega malega angelčka«, pa bi bili rekli: to ni več devetletna deklica, ampak to je odrastla mladenka. Njene oči so bile napete, trpela je njena mlada dušica neizmerno. Kajti bala se je in je tudi upala! S svojo mamó je šla tedaj prvikrat k tistim groznim in visokim goram, ki jih ni mogla nikdar narisati, ker je bila huda nanje.

In da so ji dovolili, bi bila šla v rove, kjer bi iskala svojega dobrega očeta! A ni ji bil prost vhod. Nihče ni smel v rove, in tako je morala tudi ona čakati, da poiščejo njenega papá živega ali mrtvega.

Seveda živega morajo prinesiti iz rova, mrtvega ne in zopet ne in stokrat ne — je mislila mala Anica.

In prinesli so ji ga res še živega. O, še se ji je nasmejal, še živi! Saj je ona vedela, da njen papa še živi! In zopet bo pravil one krasne zgodbe in jo lepo božal po laseh in po licih; a ona mu bo dajala poljubčke in hvaležnolepo bo gledala v njegove tako krasne oči! Mama pa ju bo gledala in bo srečna med srečnimi! Zopet bo tako, kakor je bilo prej. Toda kaj, če papa umrje?! O, ne, on ne umrje. Saj vendar živi; saj se ji je tako milo in prijazno nasmejal! O, on mora živeti!

Ali bleda smrt ni vprašala »malega našega angelčka«, ampak je brezsrčno potrkala na vrata Gorenjčevega stanovanja ter terjala svojo žrtev. Ugrabila je Anici in njeni že bolehavei mamici ljubega in dragega papá. Strlo mu je v rovih prsi.

In komu se ni takrat pri pogrebu zarosilo oko, ko je čul to milo jokanje in nazadnje samo napol slišno ihtenje »našega malega angelčka«.

Odtrgati so morali Anico od svežega groba in jo odvesti domov, sicer bi bila umrla na gomili svojega ljubega očeta!

Sami sta ostali mati in Anica.

Ko se je pa nekoliko poleglo valovje groznega gorjâ v njenem mladem srcu, je pisala Anica na cesarski Dunaj svojemu stričku Antonu naslednje pismo:

Dragi striček!

Veste, velika nesreča se je zgodila pri nas. Očeta so mi vzele one grozne gore, o katerih sem Vam že pisala, da jih nimam rada in jih ne morem narisati. Velikanska skala je morala to biti, ki je strla mojemu papanu prsi. Prinesli so jih še žive iz tistih strašnih rovov, ali tri dni potem so umrli in dva dni pozneje so prišli črni možje in so mi jih odnesli v hladno zemljo. Mama so sedaj žalosti zboleli in ne gredo nič več iz postelje. Vas srčno pozdravlja mama in jaz

Anica.

Pa zopet je bil bolnik v Gorenjčevem stanovanju, in pa mlada devetletna postrežnica.

Marija Gorenjec je bila že prej zelo bolehnna in slabotna ženska. Zato ni čudno, da jo je moževa smrt vrgla na bolniško posteljo, in da ji je Anica stregla. Vse je sama prinesla. Samo skuhati še ni mogla, a to so ji rade storile sosede.

Hodil je zdravnik k bolnici vsak dan, in vsaki-krat ga je vpraševala Anica, ali ozdravijo mamica.

»Seveda ozdravi mamica, mili otrok,« je vselej odgovoril dobrosrčni zdravnik.

Na petek je bilo, ko je materi posebno dobro odleglo, in tedaj si je zaželela duhovnika s sveto popotnico. Anica je šla ponj.

In razleglo se je po tistem kraju nežno žvenkljanje malega zvončka, naznanjajočega ljudem, da gre sedaj Zveličar tolažit bolnega človeka!

Ljudje pa so poklekavali in se pridruževali že precejšnjemu izprevodu.

»K Mariji Gorenjčevi gredo,« se je širila novica po vasi.

Pa minil je tisti petek in preminulo je tudi življenje Aničine mamice. Prihodnjo nedeljo so jo ob velikanski udeležbi delavstva in gospode položili k večnemu počitku.

In pri tem izprevodu ni bilo suhega očesa med udeležniki za Anico tako groznega pogreba!

S a m a ob strani tvorničnega ravnatelja je ihté stopala za rakvijo svoje zlate mamice! Nič več solzâ ni imela v očeh, samo še ihtenje je pričalo, da je otrok izgubil z mamico vse, kar je imel še na svetu!

Čez dolgo, dolgo vrsto let pa sem videl mlado gospo stopati po Globoki dolini na Vseh svetnikov dan. Tedaj so mi pravili, da ta gospa pride vsako leto te dneve v Globoko dolino. Rekli so mi, da je ta gospa Anica Gorenjčeva, velika in slavna slikarska umetnica, ki pride vsakikrat te dni molit na grob svojih dragih staršev.

Anton Antonov.

Če ni kruha.

Mati je snela sito z žeblja, ga postavila na mizo in stresla vanj lepe cekinaste moke iz mešička, ki ga je popoldne pripeljal Tonček iz mlina.

Okrog mize so se zbrali otroci: Tonček, Francka, Matijček. Naslonili so svoje glavice v dlani in gledali zdaj lepo rumeno mokico, ki je sipala iz luknjic sita; zdaj mamico, ki je resno zrla v sito. Vsi so bili tiho; slišala se je le stara ura za vratmi in tisto značilno tiktakanje sita.

»Mamica, — mokica lepa,« se je oglasil drobni Matijček in je stegnil prstke proti cekinastemu kupcu.

»Mamica, kako lepo diši; kakor žgančki diši, mamica!« In oślinila je Francka svoj kazalček in ga potaknila v mokico, tisto lepo rumeno, ki diši kakor žgančki. Obliznila je prstek in se pogladila: »Oj, kako je dobra, prav kakor žgančki!«

In za Francko so storili vsi tako. — —

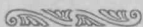
Tesno je bilo mamici, da bi zajokala.

»Pustite, otročički, pustite, ljubi moji norčki, da vas ne bodo boleli želodčki. Jutri vam bom skuhalo žgančkov polno skledo, in lepo zabeljeni bodo; jutri bodo lepo dišali.«

Zaiskrile so se otrokom oči in se uprle hvaležno v mamico, ki je tako dobra, in že so videli vse: pri peči sedijo, polna skleda rumenih žgančkov, oj kako se kadijo in zabeljeni so!

A mamica ni bila vesela. Saj je vedela, da ne bo mogla skuhati polne sklede, ker dolgo mora biti ta mokica. Saj je vedela, da ne bodo žgančki lepo zabeljeni, ker je zmanjkalo zabele v mali kozici, dasi jo je jemala tako po malem. Žalostna je bila mamica, saj je vedela, da oče sedi, kakor vsak večer, tudi danes in zapravlja — —. A družina mora stradati in prezebati v nezakurjeni bajti. Vse to je videla in vedela mati, in hudo ji je bilo. A deca, brezskrbna in lahkoverna deca je gledala revščino z jasnimi očmi. Saj deca ne vé, kaj je revščina, ko še ni videla bogastva.

Bogumil Gorenjko.

Zvečer.

Fr. Ks. Meško.

*Lahno.**Fr. Kimovec.*

p

Ti - ho je za - pa - dlo
„Ko ne - kdaj se na - gne

p

m f

soln-ce za go - ro, mrak pne svo - ja
me - ni ži - tja dan, ko bo ti - ho

m f

mr - ka kri - la nad vas - jo,
pri - šla smrt v moj mir - ni stan,

p *mf*

Iz zvo-ni - ka tož - no zvon čez vas zve-
daj, Go-spod, da s Ta - bo zdru-ži duh se

p *mf*

mf

ni, zve-ni. Iz sr - ca mo - li - tev
moj, duh moj, daj, da ve-čno vži - vam

mf

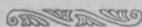
f *p*

k ne - bu mi ki - pi: iz sr - ca mo -
kras ne - be - ški Tvoj! daj, da ve - čno

f *p*

poco rit.

li - tev kne - bu mi ki - pi:
vži - vam kras ne be - ški Tvoj! "

Kratkočasnice.

V lekarni. »Kaj bi rad, fantek?« — »Praška zoper stenice!« — »Za koliko?« — »No, za kakih par tisoč!«

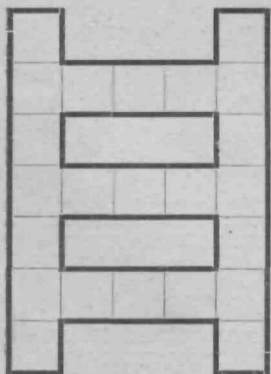
Potujočemu prodajalcu: »S čim pa trgujete?« — Prodajalec: »S pametjo.« — Gospod: »Pa vzorca menda nimate nič s seboj?«

A: »No, prijatelj, ali si že zdrav?« — B: »Zakaj me vprašaš; saj nisem bil bolan.« — A: »Pa mi je včeraj nekdo rekel, da si padel na glavo.«

Mati vpraša: »Anica, zakaj se zopet prepiraš s svojo malo sestrice?« — »I, veste, igrali sva se Adama in Evo, pa je vse jabelko sama pojedla,« se zagovarja ogorčena Anica.

Lestvica.

(Priobčil Internus.)

Črke: a, a, a, b, d, e, e, g, i, i, k, k, j, l, l, m, n, n, o, o, v, s, š, tako razvrstite v prazne predalčke te-le lestvice, da boste v prvi in zadnji vrsti odzgoraj navzdol čitali imeni slovenskega pisatelja in skladatelja, napošev pa ime svetopisemske osebe, besedo, ki znači največjo skupino vode, in določilo ene same moške osebe.

Šaljivo vprašanje.

(Priobčil Fr. Kr.)

Kako lahko vzdigneš en kilogram težak kamen z mezincem?

(Rešitev in imena rešilcev v prihodnji številki.)